

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Decimu[m]septimu[m] de vestibus t[uu]m.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Preceptum I Cap. XVII

Capitulum xvij.

Utedecimo hic prohibet preciositas vestitū q̄ ex supbia inangloria vel ex presumptiōe procedit. Modestia em̄ vi Ambro. li. j. de offi. dicit. circa exteriorē cultū seu ornatum cōsistit cui opponit immodestia. Circa qd̄ p̄mo videndū de illis vestimentis. Sc̄do de his q̄ distindēt talū sup̄biam. Tertio an vilitas vestitū sit laudabilis. Quartum ad p̄mū est dubiū. vtrū circa exteriorē ornatū possit esse virtus et viciū. R̄. Tho. secūda. ij. q. clxix. In ipsis reb̄ exterioribus quibus homo vrit̄ non ē aliq̄ viciū sed ex parte hominis q̄ immoderate vitur eis. sed quā quidā dicit q̄ cū in corde sit virtus. nō aut̄ in vestibus. potest quis eque deferre tunicas preciosas. et in habitu seculari latere cor humile. sicut in humiliveste econverso oris cor lupinū p̄t latere. Idcirco tria sunt notanda. **P**rimo q̄ circa exteriorē vestitum virtutes cōsistunt sine exercitū. q̄ licet oēs virtutes subiective sint in aia et essentialiter. tñ circa actus exteriores exercentur qui corū sunt materia. Exempli gr̄a. Modestia est mētis habitus. sed in dīstrubutiōe pecuniarū exercet. sic fidelit̄ cōfessione. Sic etiā humilitatē simplicitatē nominat Andronicus. dicit Thom̄. Habitus moderatius vestimentoy. Qñ sicut stultū ē dicere. Si cor est misericors nulla vis de operibus misericordie exterioribus. Sic et dicit. iij. et b. Eutropelia ponit̄ habitus modificatus verborū vel factorū solatioy. Sc̄do nota q̄ p̄ exteriorē vestitū virtutes mēt̄ adesse cōproban tur. Qñ si humiliter in vestimēto procedis. ex corde hoc manant. dicente Bernardo in apollogetico. Ex cordis thesauro sine dubio procedit quicqd̄ foris apparety. sc̄z sine vilitatē.

Qñ si p̄ciosus deferat vestitū de corde victoso p̄cessit. Nā fm̄ p̄m. ij. et b. habitus semp̄ inclināt ad actū ex quibus generant. Tertio notādū q̄ p̄ exteriorē rem vestitū virtutes acquirunt. p̄z. q̄ studēdo et legēdo sciētia acquirūt. Et eadē rōne humilia vestimēta portandō humilitatis habitus acquirūt. p̄z. igit̄ q̄ fatū e dicāt qui inquit. Si cor bonū est nulla vis erit in vestimento. **D**ubitat sc̄do. Vtrū vestes p̄ciosas deferre sit p̄cū. R̄. dicit q̄ sic. Qñ sup̄ illo Luc. xvj. Induebatur purpura et bysso. dicit glo Greḡ. Si cultus p̄ciosarū vestitū in culpa nō ēēt sermo dei nō tam vigilāter exprimeret. q̄ dīnes purpura et bysso indutus ap̄ inferos torquebat. Et p̄bat rōne. Quia p̄ciosum dicit̄ relative. et ita sonat preciositas in excessu p̄ij modi. immo includit corruptionē modi circa propriū statū. q̄ corruptio vel excessus modi ē p̄cū. dicit Auḡ. li. de natura boni. p̄cū consistit in corruptione boni. qd̄ consistit in modo. specie et ordine. **D**icit tñ Tho. vbi. s. Si illi qui in dignitatibus cōstitunt. vel etiā ministri altaris p̄ciosioribus vestib̄ ceteri induunt. hoc nō est p̄pter sui gloriam. sed ad significandū excellentiā sui ministerij v̄ cultus dīni. et ideo in eis non est viciōsum. Et fm̄ Pe. de pa. in. iij. dis. xliij. preciosa vestis ad pompā mundi est in culpa. sed ad honore dei portata ē laudā. De hac materia dicit Alexander de hal. in summa sic. Vtrū p̄ciosus vestib̄ est in se malū. eo q̄ v̄sus vestis d̄ esse ad necessitatē. nō ad curiositatē vel voluptatē. p̄ciositas aut̄ vestis curiositatē dicit. et id in se malū est. Qñ. j. Timo. b. vj. Habēt alimēta et quibus regamur his cōtentimur. glo. Qui v̄ltra tendit malū inuenit. P̄t aut̄ bñ fieri cum ali quib̄ p̄ciosis vestibus ex officio

dignitatis. vt reges ⁊ nobiles ⁊ eis assi-
stētes. qui licet paupes sint. vtunt̄ tū
preciosis nō ad ostentationē sui v̄l ho-
norē s̄ ad honorē dñorū suorū. Sicut ⁊
mulieres cū vtunt̄ preciosis vestib⁹ non
ad ostentationē sui vel ad voluptates
carnis. s̄ t̄m̄ vt placeant viris suis. vt
preciosis nō est eis pctm̄. Et si dicit̄ q̄
oīa facta sunt p̄pter hoīem. Dicendū
licet hoc verū sit. tamē preciositas vestitū
nō est facta p̄p̄ statū oīm hoīm. s̄ p̄p̄
eos quib⁹ cōuenit ex officio dignitatē
hec Alexander de hal. Et post pauca
dicit. Et licet mulieres ornari auro et
margaritis in se malū sit p̄pter cōsun-
tionē actus ad materiā indēbitaz. eo
q̄ mulier cū sit facta ad dei imaginē
nō d̄z querere decorē ex artificio. tū
q̄ de voluntate maritoꝝ faciūt. vt cō-
seruēt eorū grām. vel vt morē regionis
vel ciuitatis obseruēt cū modestia t̄m̄.
vel vt gradū dignitatis obseruēt. excu-
sant a peccato. Sicut de Bester legit̄
Bester. v. q̄ induta erat regalibus in-
dumētis. Dabebat etiā coronā in ca-
pite suo. quā nō gestabat causa super-
bie. s̄ vt gradū dignitatis obseruaret.
E Bester. xiiij. hec ille. **S**ed qd̄ de vir-
ginibus vel de illis q̄ maritos nō h̄nt.
An. idem. Si virgo nō p̄ponat nube-
re. peccat grauiter se preciosis ornando
nisi hoc faciat vt cōseruet gradū digni-
tatis. q̄ in tali virgine d̄z esse ornatus
simplex non preciosus. sicut dicit̄ Hiero.
que sc̄z nesciat esse pulcra. ⁊ que negli-
gat forme bonū ⁊ p̄cedēs ad publicū
nō pecus aut collū denudet. nec pal-
lūo reuelato ceruicem operat. sed que
eclat facit̄. Virgo em̄ dū virgo est co-
gitet que dei sunt. vt dicit̄. j. Corin. vij.
Si aut̄ p̄ponit nubere nō peccat se pre-
ciosis ornando. vt placeat illi cui p̄po-
nit nubere. moderate t̄m̄. vt nō p̄nocet
ad libidines s̄ in se habeat decentiam
mallebrē. **V**n. j. **C**oz. vij. Virgo non

peccat si nubat. ergo nec ornando vt
nubat. hec ille. **H**uc cūcordare videt̄
Aug⁹. ad Possidonū in epla. Nolo
inq̄ de ornamentis auri vel vestis pre-
properā habeas in p̄hibendo senten-
tiam. nisi in eos q̄ neq̄ conjugati ne-
q̄ iugari cupientes cogitare debent
quō placeāt deo. **I**lli aut̄ cogitāt que
sunt mūdi quō placent. vel viri v̄p̄o-
ribus. v̄l mulieres maritis. nisi q̄ capil-
los nudare feminas quas etiā velare
capit apostolus iubet nec maritatas
deceat. **E**x premissis patet q̄ precio-
sitas vestitū nouē generibus hominū
plus ⁊ minus p̄cedit. **P**rimo sacerdo-
tibus in diuino officio p̄cedit. ⁊ in eis
est cultus lairie. ⁊ quibus cōpetit ex
officio dignitatis. sicut dñs papa. vt
dicit̄ Alexander vbi prius. v̄t̄ precio-
sis ex officio dignitatis scilicet roma-
ni imperij. quā dignitatē **C**ōstantin⁹
dicit̄ romane ecclesie p̄tulisse. vnde in
signum huius dñs papa defert signa
imp̄ialia. **S**ecūdo reges ⁊ nobiles et
eis assistētes etiā si sint paupes. **T**er-
tio quicūq̄ altus q̄ hoc exigit cōsue-
tudo regionis. ⁊ mores eorū inter q̄s
aliqui viuūt. tūc em̄ possunt preciosis
vestibus vt̄. **S**in **T**ho. ⁊ **A**lexan. **V**n̄
dit̄. xij. dicit̄. Sicut i cibis mores eorū
cū quib⁹ viuūt obseruare monemur
sic de indumētis intelligēdū ē. ⁊ loq̄
spectaliter de clericis. **C**lerici etiā qui
nō h̄nt de p̄rimonio crucifixi. s̄ t̄m̄ vi-
uunt de p̄prio p̄rimonio p̄nt vt̄ precio-
sis vestib⁹ ea int̄dō vt seruēt gradum
sue nobilitatē. **Q**ui aut̄ viuūt de patri-
monio crucifixi. v̄l sūt in sac̄ ordi-
nibus p̄stituti. peccāt vt̄ dō vestib⁹ precio-
sis nisi eis p̄petat ex officio dignitatē.
vt de papa dicit̄ fuit. **V**n̄ super illo
Matth. iij. **J**ohannes habebat vestitū
mentū. glosa. **S**eruus dei non debet
habere vestimētū ad decorē vel ad de-
lectationē. s̄ t̄m̄ ad regendū nuditatē

Preceptum I

Et. xxxj. q. liij. Dis iactantia et factura corporalis aliena est a sacramento ordine. **D**es ergo episcopus et clericos qui se fulgidis et claris vestimentis ornant, emendari oportet. **I**tem dist. xli. p[re]monitione cum veste humili non reprobamur, sicut et ornatus propter corporis diligentiam insuetudine laudamus, dissolutos et fractos vestibus non recipimus. **N**ec obstat illud. j. **P**e. ij. **D**os estis genus electum regale sacerdotium. **E**x quo videtur quod cum habeant donationem in populo, ratione donationis potest uti vestibus preciosis. **R**espondeo. quod licet aliqui habeant donationem in populo, quod tamen eis data est in elemosinam, non tenentur causa donationis talis uti vestibus preciosis, potest tamen clericus ut p[re]missum est vestibus preciosis uti ex officio dignitatis, vel secundum patriam consuetudinem, moderate tamen, et his exceptis que expresse prohibentur. **E**x. liij. de vita et honestate, clerice, ubi dicitur. **P**auis rubris aut viridibus clericus non utatur. **C**orrigas auri vel argenti ornatus habentes non ferant sed neque annulos nisi qui bus competit ex officio dignitatis, hec omnia **A**lexander. **Q**uarto conjugate possunt uti vestimentis notabilibus secundum suum statum. **Q**uinto virgines nupture ut ut dicitur est. **S**exto virgines nobiles, etiam non nupture. **V**n **C**ecilia intrus clericus et extra aureis vestibus tegebatur. **S**eptimo vidue nupture eadem ratione, sicut virgines nupture. **O**ctavo humili habitu et decenti uti debent virgines vidue in castitate vivere volentes non superbo. **N**ono religiosi minime. **D**ubitat tertio quot modis in vestitu quis peccare possit. **R**espondeo. **T**homas multipliciter, tam in immoderata quam in defectu, inter que virtus mediis tenet que modestia dicitur. **I**gitur peccatur duodecim modis in immoderata. **P**rimo modo per comparisonem ad consuetudinem hominum cum quibus aliquis vivit. **V**n dicitur beatus **A**ugustinus. liij. confel.

Capitulum XVII

Que contra morem hominum sunt flagitia pro motum diversitate vitanda sunt ut pactum inter se civitatis et gentis consuetudinem vel lege firmatum nulla civitas aut peregrini libidine violet. **T**urpis enim est pars omnis universi suo non congruens. **E**x quo patet, quod peccant novarum incisionum innetores in vestibus et alijs peregrinis modis se vestientes, quod contra consuetudinem faciunt. **E**t sub isto pertinetur extraneitas vestium, id est cum quis vult habere vestes alijs dissiles. **V**n **S**ophonie. j. **V**isitabo super principes et super filios regis et super omnes qui vestiti sunt et induti veste peregrina. **S**ecundo modo potest esse immoderatio in usu talium rerum ex inordinato affectu mentis, ex quo quicquid contingit quod homo nimis libidine se vitatur talibus, siue secundum consuetudinem eorum cum quibus vivit, siue etiam preter eorum consuetudinem. **E**t fit per superabundantiam tribus modis. **U**no modo per hoc quod homo ex superfluo cultu vestium gloriam hominum querit, prout scilicet vestis et alia huiusmodi pertinent ad quedam ornamentum, ut patuit in probatione per **G**regorium in secundo dubio. **N**emo quippe vestimenta precipua vel preciosa scilicet excedentia statum proprium nisi ad inanem gloriam querit. **N**emo vult etiam ibi preciosis vestibus indui ubi a nemine potest videri. **Q**uarto modo secundum quod homo per superfluum cultum vestium querit delicias secundum quod vestes ordinantur ad corporis fomentum. **E**t ideo mollities vestium est vicium. **D**e quo **M**artinus. xi. **Q**ui mollibus vestimentis in domibus regum sunt, ubi **G**regorius. **N**emo estimet in fluxu atque in studio preciosarum vestium periculi deesse, quod si hoc culpa non esset, nullo modo dicitur **J**ohannem de vestimentis sui asperitate lassasset. **H**anc mollitiam **C**hrystostomus super apostolum etiam in mulieribus reprobatur eas ostendens non semper naturaliter delicatas esse, sed ex consuetudine malayr apparet

in rusticis feminis dura sustinentibus
z in delicatis virginibus q̄ cilicio corp⁹
domabant. Quinto mō fm q̄ nimia
solicitudinē q̄s apponit ad exteriorū
vestium culturā. etiā si nō sit aliq̄ inor-
dinatio ex parte finis. Vñ in vitaspa-
trū q̄dam pater videns ornata mer-
tricē fletit. z querētib⁹ cām ait. Dne
res mestere faciūt. istius mulier⁹. pdi-
tio z q̄ deo meo nūq̄ tāto studio meā
diam ornant. Itē de sc̄to Nōno epo
ibidē similis legit. q̄ visa ornatissima
meretrice Margareta noie. fletit ob
secundā causam dictā. Has q̄nq̄ po-
nit Tho. Sexto sup̄fluitas in q̄ntitate
cōtinua. vt sunt q̄ nimis lōgas vestes
portant. terram coopientes. pulueres
suscitantes. pulices colligētes. z demo-
nes interdū vehētes. Exemplū de pa-
tre vidente diabolu m̄ ridere a quo cām
querens. Rñ. demon. Sociū meū in
cauda mulieris equitatē vidit. z intra-
cta lutum incidere. Et d̄ alio solitario
legim⁹. q̄ p̄ paupertate marta vestē pro-
longauit. z vocē audiuit. Si ampli⁹
posses grandiora faceres. Sic q̄dam
viri vt longiores sint faciūt. z calope-
dia alta induūt. cōtra quos ps̄. Neq̄
in tibijs viri beneplacitū erit ei. Et. j.
Reg. xvj. cum pater David presenta-
ret heliab p̄mogenitū tanq̄ regno di-
gnū Samuel dixit de⁹ ad Samuel
Ne despicias vultum eius z altitudi-
nem stature eius qm̄ abiecti eum. nec
iuxta intuitū hominū iudico. Septi-
mo sup̄fluitas in q̄ntitate discreta que
volunt habere diuersa parta vestiu. et
potius a tineis comedi q̄ xpm̄ indui
cōtra quos Iacobi. v. Agite nūc d̄ni-
tes z plorate vltantes in miserijs ve-
stris q̄ eueniēt vob. diuitie v̄re putre-
facte sunt z vestimēta v̄ra a tineis cō-
mesta. Berni. Clamāt nudī. clamāt fa-
melici. cōquerunt vob frigore z fame
miserabiliter laborātes. q̄ p̄ferāt tot mu-

tatoria vestiaz extensa in partibus vel
plicata in manicis. ¶ Octavo materie
preciositas in serico. auro vel argēto.
Vbi nota quō defecti in curiositate
humana industria. Primo fuit vestis
pellis cum lana. q̄ Gen. iij. di. Fecit
deus Ader vxori sue tunicas pellice-
as. Sc̄do p̄cessit ad puram lanā que
lenior ē pelle. quā artē. Noema repe-
rit filia Xamech p̄mi adulteri. Ter-
tio p̄cessum est ad cortices herbarū.
sc̄z ad linum. Quarto ad stercozaver-
mūm. s. sericū. Quinto ad aurifigū
z ad lapides p̄ciosos. q̄ nūq̄ vniū fue-
runt. nec pars rei vniētis. Nono colo-
ris varietas. Nam clericis p̄hibet co-
lor viridis. z rubens z varius. Ad q̄
deus natura velleris in neutro sic co-
lorauit. Exemplū. Quedā deuotissi-
ma v̄go tanta ferre noluit dicēs. Quis
que nunq̄ peccauit naturali conten-
tat colore. Cur ego q̄ peccauit v̄tar p̄-
cioso. Decimo vestē habendi iniusta
importunitas. Volētes em̄ vestiri su-
perflue. occasione dāt q̄ pecunia acq̄-
rit arte illicita. Vñ Hier. ij. In alis
tuis inuētus ē sanguis aiarū pauperū
z innocētū. Undecimo ex parte defe-
ctus habit⁹ sit rephēbilis dupl̄r dic̄
Tho. fm̄ affectū. Vno mō ex negli-
gētia hois q̄ nō adhibet studiū vel
laborē ad hoc q̄ exteriori ornatu v̄tar
fm̄ q̄ oportet. vñ p̄bs dicit. vij. ethi. q̄
ad mollitiem p̄inet q̄ alq̄s trabar
vestimentū p̄ terrā. vt nō labore ele-
uādo ip̄m. Alio mō z ē d̄no decimus
ex eo q̄ ip̄m defectus exterioris cult⁹
ad gloriā ordinat. vnde dicit Aug⁹. In
fm̄one d̄ni in monte. Non in solo-
rum corporeari n̄stozatez pompa. s̄
in ipsis sordid⁹ z lutois eē iactantia.
z eo p̄culosiore q̄ sub noie seruitutis
dei decipit. Et p̄bs dicit. iij. ethi. q̄ z su-
perabundantia z imoderat⁹ defect⁹ ad
iactantiā p̄tinēt. Ideo de brō Augul.

